

**OPĆINA TEŠANJ**

# **Budžet za građane**

2017. godine



[www.opcina-tesanj.ba](http://www.opcina-tesanj.ba)



# Zbog čega Budžet za građane

---

Dragi sugrađani,

Budžet predstavlja novčani izraz svih planiranih aktivnosti određenog nivoa vlasti pa i naše Općine, stoga je on jedan od najvažnijih dokumenata lokalne zajednice koji se donosi na godišnjem nivou.

„Budžet za građane“ je svojevrsan vodič koji na jednostavan način prikazuje kako se planira prikupiti i trošiti novac iz budžeta Općine tokom 2017. godine.

Vodič je namijenjen svima koji žele da se upoznaju sa procesom budžetiranja, prate realizaciju općinskih ciljeva i finansiranja svih aktivnosti koje se podržavaju općinskim budžetom.

Cilj ovakvog pristupa je da se javnosti omogući bolji uvid i razumijevanje načina na koji lokalne vlasti planiraju, raspodjeljuju i troše sredstva iz budžeta Općine.

Ovaj dokument doprinosi većoj transparentnosti i otvorenosti, te boljem razumijevanju nadležnosti, strukture prihoda i rashoda, namjenskog karaktera pojedinih prihoda i njihove veze sa načinom utroška i drugih bitnih pitanja.

Budžetska sredstva su javna, sredstva svih građana – poreskih obveznika, stoga je naša obaveza da njima raspoložemo u najboljem interesu zajednice i da građanima predstavimo tačne i razumljive podatke o izvorima prikupljenih prihoda i njihovom trošenju.

Nadam se da ćemo na ovaj način budžet učiniti pristupačnijim i razumljivijim, te omogućiti informacije za još veće i značajnije učešće u izradi budžeta u narednim godinama.

*s.r. Suad Huskić*

# Budžet za građane

Novac građana čini **budžete** svih nivoa vlasti, pa tako i općinskog budžeta.

On se u vidu prihoda prikuplja iz poreza (na promet proizvoda, dohodaka, imovine...) i neporeznih prihoda (općinske takse, naknade, rente...). Drugi dio prihoda od građana se uplaćuje indirektno kroz izmirenje obaveza privrednih subjekata.

Manji dio prihoda Općine se ostvaruje kroz pružanje usluga administracije, ali je i taj novac javni i kao takav sastavni dio budžeta.

*Budžet je akt koji iskazuje balansirane iznose planiranih prihoda i rashoda jedne kalendarske godine*



Institucije vlasti su odgovorne za sredstva u okviru budžeta, te odlučuju u ime građana o raspodjeli prikupljenih sredstava za različite namjene.

Građani žele da znaju i odlučuju o tome kako će se trošiti **njihov novac**. Oni to čine putem izabраниh predstavnika u Općinskom vijeću, ali i direktnim uključenjem u budžetski proces. Osnovni preduslov za to je informisanost.

Općina je dužna da obezbijedi javnost rada i pruži informacije o svim bitnim pitanjima u procesu kreiranja, usvajanja i izvršavanja budžeta.

*Budžet za građane je pojednostavljen i ilustrativan prikaz određenih dijelova općinskog budžeta.*

**Budžet za građane** sažeto i jasno iskazuje osnovne informacije iz budžeta. Rađen je u pristupačnom formatu sa jezikom razumljivim svim građanima.

Kada su građani u stanju da razumiju Budžet, onda mogu ostvarivati svoja građanska prava u demokratiji, mogu učestvovati u procesu, postavljati pitanja i osigurati transparentno postupanje vlasti - da objašnjava ono šta radi u njihovo ime.

# Općinske nadležnosti

Općina Tešanj obavlja poslove iz samostalne nadležnosti koje su definisane Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, kao i poslove koji su joj preneseni posebnim propisima. Važno je pojasniti koliko je učešće Općine u finansiranju određene nadležnosti i poslova na lokalnom nivou.

| Učešće Općine  | Potpuno finansira Općina | Uglavnom finansira Općina | U manjoj mjeri finansira Općina |
|--|--------------------------|---------------------------|---------------------------------|
| Obrazovanje  |                          |                           | X                               |
| Opća uprava<br>(matični ured, javna uprava,<br>civilna zaštita, ...) | X                        |                           |                                 |
| Zdravstvena zaštita  |                          |                           | X                               |
| Socijalna zaštita  |                          | X                         | X                               |
| Kultura  |                          | X                         | X                               |
| Urbanizam, prostorno uređenje,<br>stambena politika                  | X                        |                           |                                 |
| Komunalne i druge javne uslužne<br>djelatnosti                       | X                        | X                         |                                 |
| Zaštita okoliša  |                          | X                         | X                               |
| Saobraćaj - transport  | X                        | X                         |                                 |
| Privreda i poljoprivreda   |                          |                           | X                               |

# Budžetski proces

**Budžetski proces –**  
Proces koji obuhvata sve korake pri kreiranju i usvajanju budžeta.

**Budžetski proces** se zasniva na analizi ostvarenja prihoda u proteklom periodu, procjenama ekonomske osnove i privrednih kretanja Općine, prioritarnim ciljevima i poslovima iz nadležnosti Općine, planiranim projektima i programima. Donošenje budžeta Općine propisano je Zakonom o budžetima u FBiH, kojim su utvrđeni postupci/koraci i krajnji rokovi u pripremanju, izradi i usvajanju budžeta.

Proces započinju već u 2. mjesecu donošenjem budžetskog kalendara koji predstavlja pregled svih aktivnosti sa definisanim rokovima.

Građani posredno ili neposredno mogu učestvovati u ovom procesu u više faza koje su istaknute u slijedećem pasusu (numeracijom <sup>1 do 3</sup>).

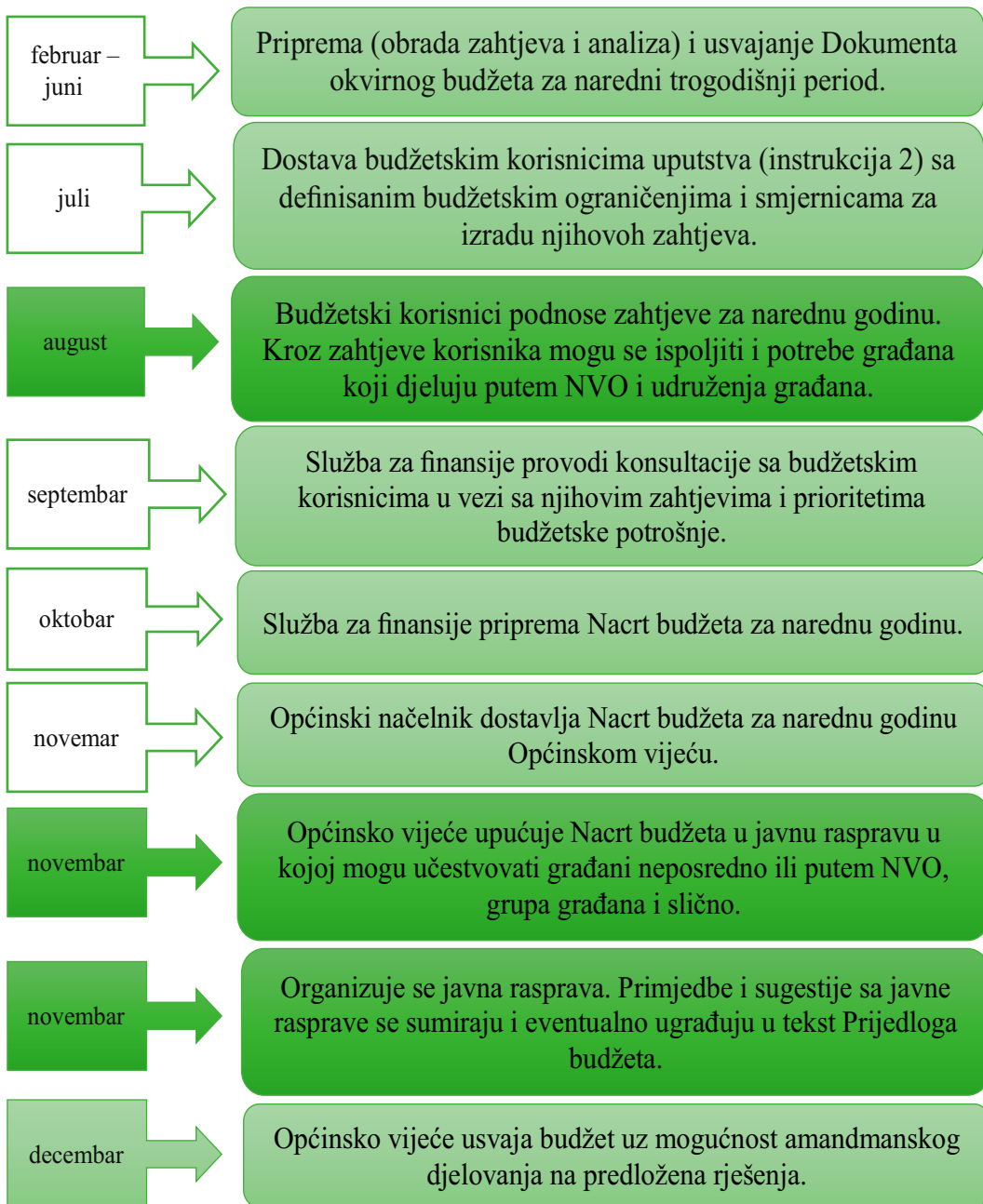
Prva faza budžetiranja se završava sa pripremom i izradom **DOB**-a. Nakon toga se šalje Uputstvo (Instrukcija) za dostavu budžetskih zahtjeva budžetskim korisnicima. Na osnovu budžetskih zahtjeva korisnika budžeta<sup>(1)</sup>, Služba za finansije, privrednu komunalne i inspeksijske poslove vrši obradu zahtjeva, usaglašavanja te pristupa izradi Nacrta budžeta uz pribavljanje mišljenje i preporuke Ministarstva finansija Zeničko-dobojskog kantona. Nacrt utvrđuje Općinsko vijeće nakon čega slijede javne rasprave o Nacrtu<sup>(2)</sup>. Poslije provedenih javnih rasprava, Općinski načelnik dostavlja Općinskom vijeću na razmatranje i usvajanje konačan Prijedlog budžeta. Na ovakav prijedlog se mogu ulagati amandmani<sup>(3)</sup>. U redovnim okolnostima aktivnosti na donošenju budžeta traju do 31.12. tekuće godine. Cjelokupan proces je javan i pojedinci i institucije imaju mogućnost da predlažu i sugerišu.

U narednoj godini planirani budžet se realizuje, a raspoloživa sredstva se troše prema utvrđenim namjenama i planu, o čemu se kvartalno, polugodišnje i godišnje izvještava Općinsko vijeće.

Usvojeni budžet, kao i svi izvještaji se objavljuju na internet stranici Općine.

**DOB –**  
Dokument okvirnog budžeta je akt koji sadrži makroekonomske projekcije i prognoze priliva i odliva budžetskih sredstava za naredne tri godine, a na kome se zasniva priprema i izrada godišnjeg budžeta.

Ostvarenje budžeta se analizira, nadzire i prati, a u slučaju odstupanja, vrše se izmjene budžeta po istoj proceduri (rebalans). Nadležni organi vrše kontrolu i reviziju izvršavanja budžeta i izvještavanja. Slijedi grafički prikaz budžetskog ciklusa.



(\*obojena polja mjeseci označavaju faze u kojim su uključeni građani)



# O prihodima budžeta uopće

Budžetski prihodi se dijele na porezne i neporezne, te grantove i primitke.

**Porezni prihodi** se sastoje od **indirektnih i direktnih**.

## **Indirektni**

**porezi** su vezani

za promet roba i

usluga i

obuhvataju

Porez na dodatnu

Vrijednost (**PDV**),

akcize, carine i

druge vezane

dadžbine.

**Indirektni porezi** su najvažniji prihod budžeta svih nivoa vlasti. Zbog njihove važnosti regulisani su državnim Zakonom i prikupljaju se na državnom nivou, a potom se dijele na entitete i Brčko distrikt. Podjela na Federaciju BiH, kantone i općine je regulisana federalnim propisima.

Učešće naše Općine u indirektnim porezima iznosi 0,08% prikupljenih sredstava na nivou BiH. Bez obzira na ovako mali procent ovaj prihod čini 28% cjelokupnog Budžeta ili 50% svih poreznih i neporeznih prihoda Općine.

**Direktni porezi** su regulisani federalnim propisima, manje su izdašni i vezuju se za ostvarene dobiti, dohotke i imovinu. Nisu vezani za promet roba i usluga i zavise od imovine i visine prihoda pojedinaca.

Na porezne prihode općinska uprava nema direktnog utjecaja i oni isključivo zavise od zakonske regulative i privrednih aktivnosti na teritoriji Općine.

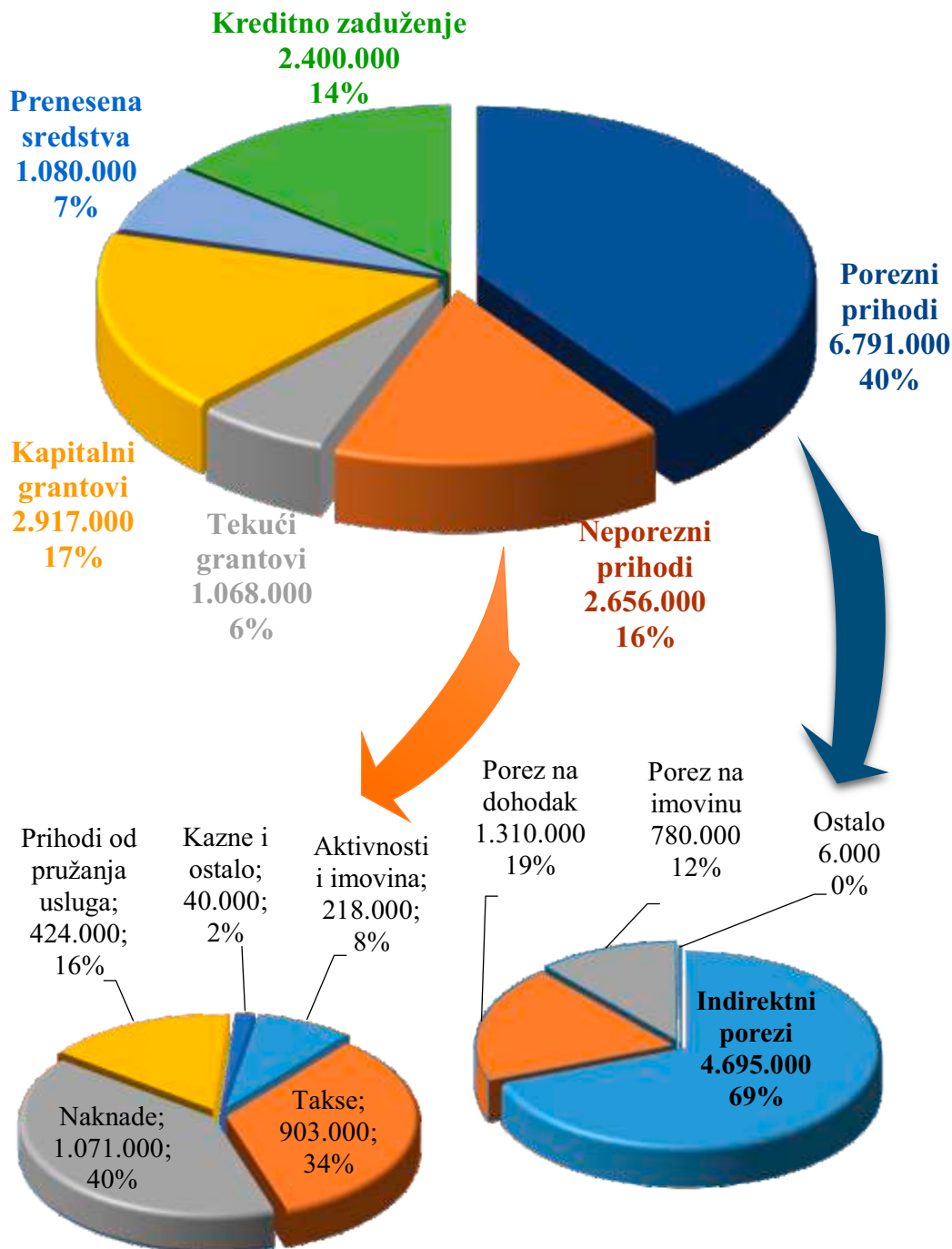
**Neporezni prihodi** čine 16% budžeta, a definiše ih i reguliše općinski nivo vlasti, tako da je uticaj na iste direktan. Oni su takođe vezani za privredne i druge aktivnosti lokalne zajednice, a sastoje se od naknada, taksi, renti, koncesija, zakupa, te prihoda od pružanja usluga Organa uprave.

**Grantovi** predstavljaju sredstva koja se doznačavaju Općini iz budžeta viših nivoa vlasti, međunarodnih i domaćih institucija. Mogu biti tekući i kapitalni. I jedni i drugi imaju namjenski karakter koji se definiše od strane davaoca granta (stambeno zbrinjavanje, stipendiranje i slično).

Općine se za realizaciju kapitalnih projekata mogu zaduživati kod domaćih i ino-kreditora ili vršiti emisiju obveznica. Naša Općina je 2011. godine izvršila prvu emisiju obveznica za uređenje poslovne zone Glinište. Obveznice su blagovremeno otplaćene. Trenutno je u toku realizacija kreditnog zaduženja iz sredstava Evropske investicijske banke za projekt odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda na teritoriji Općine (Odluka Općinskog vijeća iz 2010. godine).

Višak sredstava (suficit) koji se iskazuje na kraju godine prenosi se u narednu godinu i iskazuje u planu budžeta. S druge strane eventualni manjak sredstava na kraju godine predstavlja deficit, a u tom slučaju su vlasti obavezne da u budžetima narednih godinama planira pokriće istog.

# Struktura prihoda 2017.



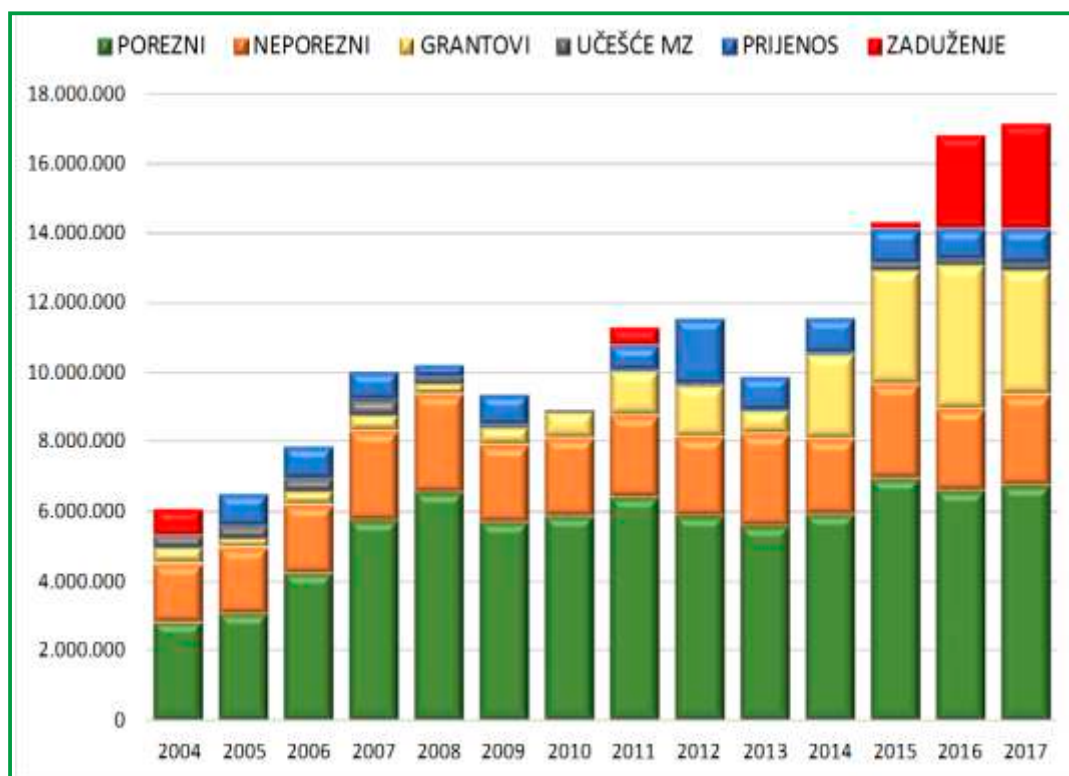


# Budžet kroz godine

Budžet za 2017. godinu iznosi 16.912.000 KM i to je najveći općinski budžet u poratnom periodu. U 2004. godini Budžet je iznosio 6.107.362 KM.

Budžet Općine je u odnosu na 2004. godinu porastao sa 6 na 16 miliona KM, odnosno za **164%**.

Na dijagramu ispod se može vidjeti rast budžeta u cjelini kao i rast pojedinačnih prihoda i primitaka.



# Raspodjela budžetskih sredstava

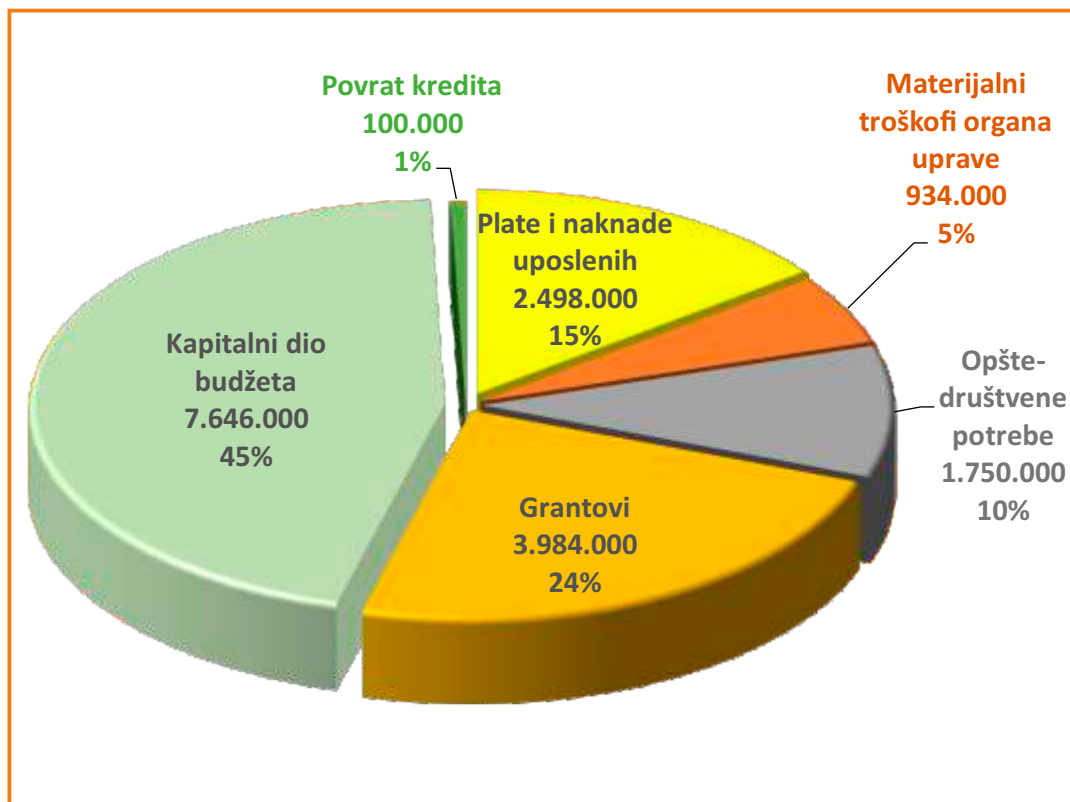
Prikupljena sredstva budžeta se raspoređuju na pojedinačne namjene koje su definisane izvornim i prenesenim nadležnostima Općine.

Budžetska sredstva se izdvajaju za funkcionisanje organa uprave (plate i materijalni troškovi općinskih službi i Vijeća), općedruštvene potrebe (održavanje infrastrukture sa komunalnim potrebama), **grantove** i kapitalna ulaganja.

Grupisanje rashoda u raspodjeli je izvršeno prema uspostavljenoj logičkoj strukturi zasnovanoj na računovodstvenoj klasifikaciji.

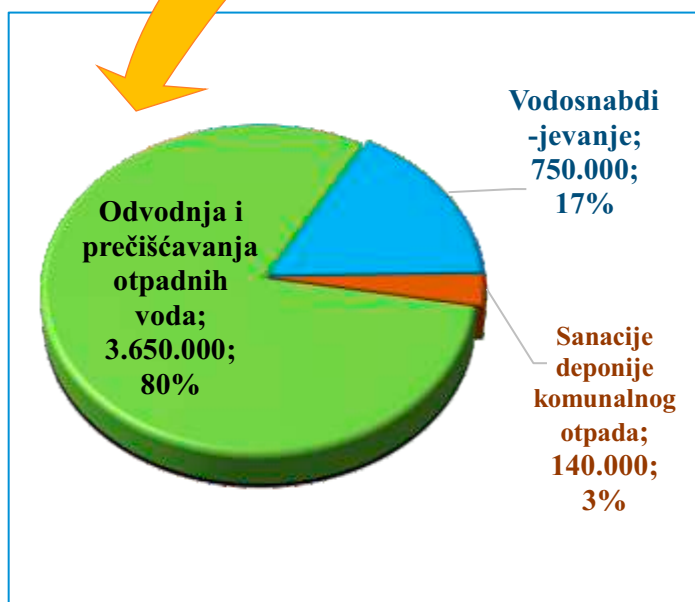
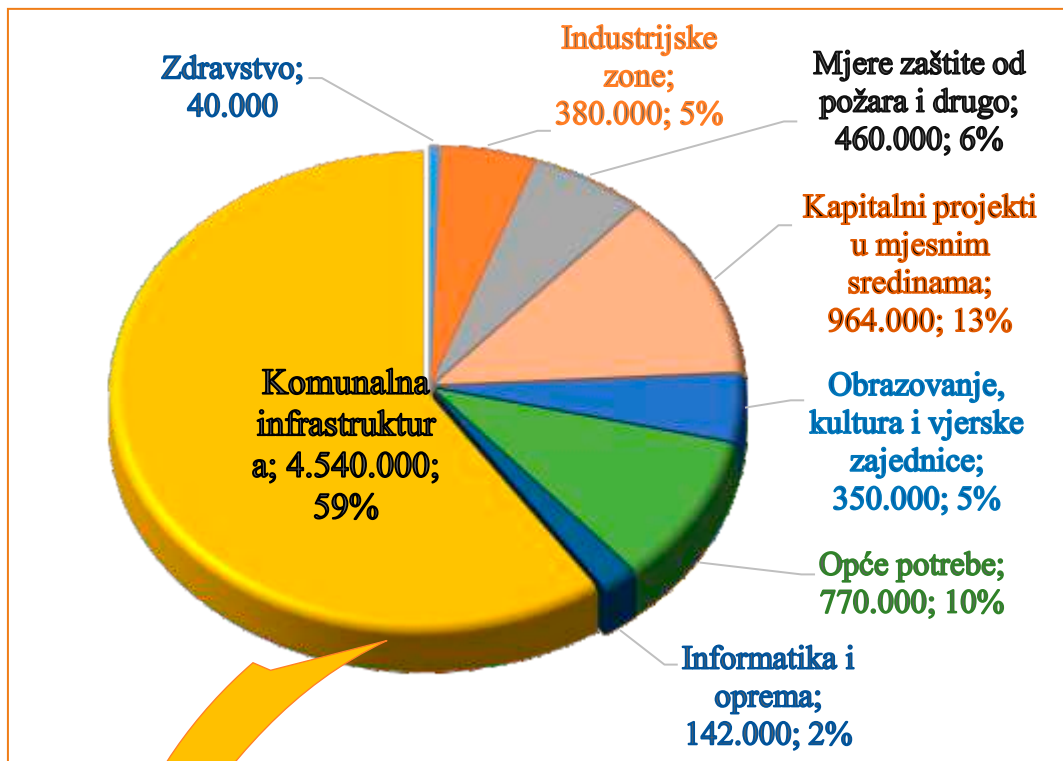
**Grantovi** – predstavljaju dodijeljena budžetska sredstva pojedincima, javnom i nevladinom sektoru za pomoći, projekte i aktivnosti.

Struktura raspodjele za 2017. godinu izgleda ovako:



# Kapitalna ulaganja u 2017.

Najveći dio Budžeta (7,6 miliona KM) se izdvaja za kapitalna ulaganja.



\* 45% opinskih prihoda za 2017. godinu je usmjereno na kapitalna ulaganja.

\* 59% kapitalnih ulaganja je usmjereno na projekte komunalne infrastrukture.

**Odvodnja i prečišćavanje otpadnih voda** predstavlja najveći infrastrukturni projekat na teritoriji Općine Tešanj nakon rata. Ukupna vrijednost projekta je 23.500.000 KM. Projekt predviđa izradu kanalizacionih kolektora na većem dijelu Općine i izgradnju uređaja za prečišćavanje.



U okviru komunalne infrastrukture, planirana su i ulaganja u projekte vodsnaabdijevanje mjesnih sredina Medakovo, Trepče, Raduša, Hrvatinići i gradnja novog bunara u Jelahu, te aktivnosti na uređenju deponije komunalnog otpada u Bukvi.

Svi ovi projekti su višegodišnji, a ukupna ulaganju u iste u konačnici će iznositi blizu 28 miliona KM.



Pored komunalne infrastrukture, najznačajnija ulaganja se planiraju realizovati kroz:

- \* Uređenje industrijskih zona Bukva i Glinište od blizu 400.000 KM
- \* Nastavak izgradnje 4 sportske sale osnovnih škola u Miljanovcima, Kaloševiću, Šijama i Jablanici od 210.000 KM (II faza)
- \* Asfaltiranje i drugi projekti mjesnih zajednica kroz listu kapitalnih projekata od 500.000 KM



Planiran je nastavak aktivnosti na:

- \* Opremanju civilne zaštite od 390.000 KM
- \* Sanaciji Starog grada od 60.000 KM
- \* Otkupu zemljišta za realizaciju kapitalnih projekata odvodnje otpadnih voda, industrijskih zona, asfaltiranja puteva i slično od 320.000 KM
- \* Izradi prostorno-planske i projektne dokumentacije od 150.000 KM
- \* Obezbeđenju sredstva za učešće u projektima drugih nivoa vlast i izvora, kao i drugih ino i domaćih donatora od 370.000 KM
- \* Dodjeli grantova ustanovama i organizacijama od 120.000 KM i slično

## Grantovi u 2017.

**Grantovi** predstavljaju budžetska sredstva koja se dodjeljuju pojedincima, javnom i nevladinom sektoru za pomoći, finansiranje projekata i aktivnosti.

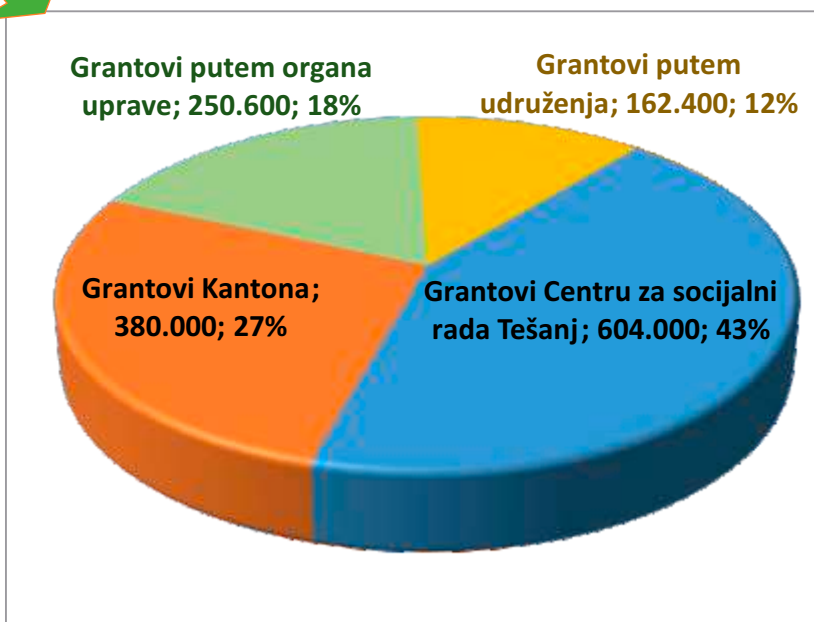
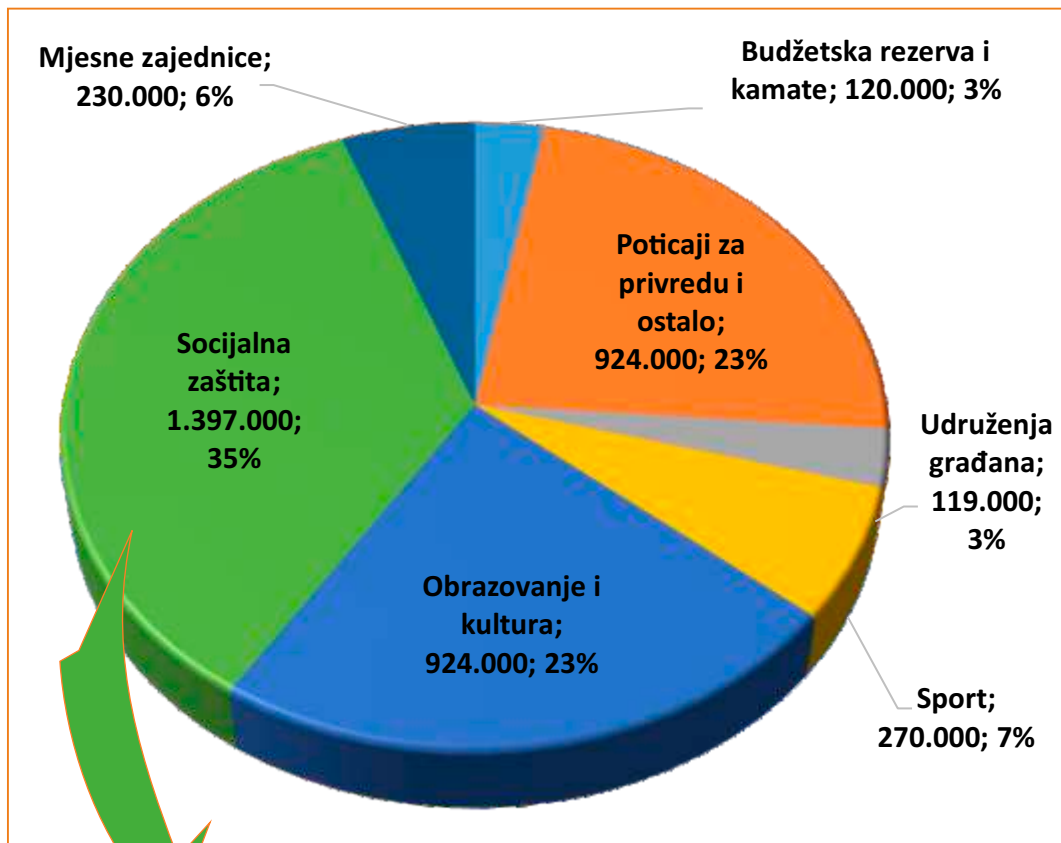
Najvećim dijelom grantovi predstavljaju specifičan vid povrata sredstava poreznih obveznika nevladinom sektoru.

Grantovi se dojeljuju putem javnih poziva (stipendije, projekti udruženja građana, sportskih klubova i sl), posredstvom udruženja i javnih ustanova (grantovi socijalne pomoći i sl.), aplikacijom projekata i učešćem u programima koje organizuju nadležne Službe (manifestavcije i obilježavanje značajnih datuma Općine), te pojedinačnih zahtjeva.

**\* 24% budžetskih prihoda je usmjereno na grantove (≈4 miliona KM).**

**\* 35% grantova čine grantovi socijalne zaštite.**

Sredstva grantova se dijele na slijedeće namjene:





Izdvajanja za **socijalnu zaštitu** čine **35%** svih grantova Općine.

Ova izdvajanja obuhvataju širok spektar pomoći iskazan u narednoj tabeli:

| GRANT  | IZNOS            |
|--|------------------|
| Grant Centru za socijalni rad Tešanj   | 340.000          |
| Pomoći za dodjelu putem vladinog i nevladinog sektora                                | 259.400          |
| Sredstva za ostale pomoći iz sredstava Ministarstva za boračka pitanja ZE-DO kantona | 240.000          |
| Sredstva za stambeno zbrinjavanje  | 210.000          |
| Stalne socijalne pomoći Centra za socijalni rad i ogrjev                             | 95.000           |
| Otklanjanje posljedica poplave   | 37.000           |
| Sredstva za privremeno angažovanje nezaposlenih lica                                 | 36.600           |
| Grant za dnevni boravak djece sa poteškoćama u razvoju                               | 35.000           |
| Sredstava za pomoć povratku raseljenih i izbjeglih lica                              | 35.000           |
| Poboljšanje uslova za srednje obrazovanje učenika                                    | 30.000           |
| Stimulativne demografske mjere porodiljama   | 30.000           |
| Pomoći djeci oboljeloj od specifičnih težih oboljenja i celijakije                   | 30.000           |
| Subvencije penzionerima, crveni križ i drugo   | 19.000           |
| <b>SVEGA</b>   | <b>1.397.000</b> |



### **Grantovi za kulturu, obrazovanje i mlade iznose 924.000 KM.**

Iz ovih sredstva se finansiraju projekti mladih, aktivnosti udruženja iz oblasti kulture, rad Centra za kulturu i obrazovanje Tešanj, općinske manifestacije, podržavaju se javne ustanove koje se finansiraju iz Budžeta ZE-DO kantona (osnovne i srednje škole, Biblioteka, Muzej) i drugo.





**500.000 KM** iznose sredstva koja se u 2017. godini izdvajaju za **stipendiranje studija**.

Općinske stipendije iznose 360.000 KM, a stipendije ZE-DO kantona 140.000 KM.

U proteklih 6 godina za stipendiranje studija redovnih studenata izdvojeno je **2.805.836 KM**.

U okviru Budžeta namijenjenog za grantove izdvojena su sredstva **podrške privredi** u širem smislu u visini od **813.000 KM**.



Između ostalog izdvajaju se sredstva prema programima za zapošljavanje samozapošljavanje od 250.000 KM, sredstva za poslovne ideje mladih od 60.000 KM, podršku sajamskim aktivnostima sa 20.000 KM i drugo.

**Grantovi poljoprivrednih podsticaja** za 2017. godinu su planirani u visini od 330.000 KM. Podsticaji su podijeljeni na biljnu i animalnu proizvodnju i dodjeljivat će se svim registrovanim gazdinstvima koja ispunjavaju uslove iz Programa podsticaja. Značaj ovih podsticaja se može sagledati kroz kumulativni iznos dodijeljeni sredstava za proteklih 11 godina, koji iznosi **2.899.078 KM**.





**270.000 KM** iz Budžeta Općine se izdvaja za sufinansiranje rada **sportskih kolektiva**. Najveći dio sredstava se izdvaja za finansiranje takmičarskih aktivnosti prema projektom pristupu, do 200.000 KM.

Dio od 55.000 KM se izdvaja za obezbjeđenje termina za trenažni proces klubova putem Sportsko rekreacionog centra Tešanj.



**Nevladine  
organizacije**



**NVO**  
nevladna  
organizacija

**Udruženja građana** su zastupljena u budžetu sa 119.000 KM. Sredstva se dijele na finansiranje rada udruženja od posebnog značaja za Općinu, a ostatak prema projektom pristupu objavom javnog poziva.

Pored toga, nevladin sektor ostvaruje grantove pomoći članstvu od 127.400KM, učestvuje u realizaciji drugih programa koji se finansiraju iz Budžeta Općine, te putem nadležne općinske Službe ostvaruje i druge vidove pomoći u realizaciji svojih aktivnosti (sajamske aktivnosti, programi edukacija i slično).

Dodjela sredstava se u značajnoj mjeri vrši putem provođenja Javnog poziva.

Operativna **budžetska rezerva** čini 0,59% budžeta i koristi se za nepredviđene i nedovoljno predviđene izdatke.

Dva puta godišnje se izvještava Općinsko vijeće o korištenju sredstava rezerve sa pregledom svih isplata.



# Općedruštvene potrebe

Općedruštvene potrebe obuhvataju niz aktivnosti Općine vezane za komunalno uređenje, održavanje infrastrukture, bezbjednost i druge potrebe zajednice.



**Komunalno uređenje** je isključiva nadležnost lokalne uprave.

Shodno tome, za ove namjene se iz općinskog budžeta izdvajaju sredstva od **395.000 KM**.

Uređenje obuhvata niz aktivnosti na čišćenju ulica, uređenju javnih površina, uklanjanju divljih deponija, čišćenju korita rijeka i šljunkohvata, zbrinjavanju pasa lutalica, uređenju fasada i slično. Najveći dio aktivnosti se ugovara sa nadležnim javnim preduzećem.

**Održavanje i unapređenje putne infrastrukture** iziskuje **758.000 KM**.

Blizu **60%** ovog iznosa čine namjenska sredstva. Nadležna općinska Služba upravlja sa **474 km** putne mreže, od čega je asfaltna mreža dužine **277 km**. Visina izdvojenih sredstava je uslovljena veličinom mreže i potrebom osiguranja bezbjednosti u saobraćaju. Shodno tome, tokom godine se vrši sanacija oštećenja asfaltnih površina, postavljanje signalizacije, nasipanje makadamskih puteva, čišćenje kanala, propusta i putnog pojasa, ucjevljenja, obilježavanje taxi stajališta, te zimsko održavanje.





**Javna rasvjeta** se nalazi u vrhu interesovanja građana, budući da iskazuju spremnost za 100%-tno finansiranje izgradnje. Po izgradnji samih objekata finansiranje utroška se vrši iz općinskog budžeta. Općina trenutno izdvaja za potrošnju električne energije **195.000 KM**, dok se za održavanje i unapređenje izdvajaju sredstva od **44.000 KM**.



Iz ovih sredstava se finansira 71 mjerno mjesto sa blizu **3.700** rasvjetnih tijela.

Pored toga vrši se održavanje autobuskih stajališta, zaštitnih ograda, dječijih igrališta, spomen obilježja. Dva puta godišnje provode se mjere deratizacije.

Iz namjenskih sredstava za zaštitu i spašavanje planirana su uređenja korita rijeka, sanacije klizišta i dr. aktivnosti Službe civilne zaštite od 210.000 KM. Služba je u protekle 3 godine vodila aktivnosti demniranja terena Općine u visini od blizu 692.000 KM. Za ovu godinu su planirana inicijalna sredstva.



# RAD ORGANA UPRAVE

Za funkcionisanje organa uprave izdvaja se oko 20% budžeta, od čega 15% za plate, doprinose i naknade i 5% za materijalne rashode sa Općinskim vijećem. Uobičajeno, taj procent u Federaciji BiH se kreće između 20 do 28%, a u nekim općinama iznosi i do 40% budžeta.



Materijalni troškovi iznose 934.000 KM. Najveći dio ovih troškova čine standardni rashodi električne energije, grijanja, ptt usluga i slično.

S druge strane ovi troškovi obuhvataju naknade volonterima, naknade za rad općinskih komisija, rad Općinske izborne komisije, naknade općinskim vijećnicima, informisanje o radu uprave i Općinskog vijeća, troškove stručnog usavršavanja, i drugo.



Ovo je jedan dio informacija o općinskom budžetu.

Mišljenje o ovoj aplikaciji, eventualne upite, prijedloge i sugestije možete dostaviti na [budzet@opcina-tesanj.ba](mailto:budzet@opcina-tesanj.ba).

**SUDJELUJTE** u izradi budžeta, to je vaše PRAVO.